

050

oppdragsmelding

Andevingeinnsamling fra Rogaland,
Vestfold, Østfold og Akershus
jaktseasonen 1989

Per Jordhøy
John Atle Kålås

NINA

NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING
Tungasletta 2, N - 7004 Trondheim

NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING

Andevingeinnsamling fra Rogaland,
Vestfold, Østfold og Akershus
jaktseasonen 1989

Per Jordhøy
John Atle Kålås

Jordhøy, P. og Kålås, J.A. 1990. Andevingeinnsamling fra Rogaland, Vestfold, Østfold og Akershus jaktseongen 1989
NINA Oppdragsmelding 50: 1-9

ISSN 082-4103
ISBN 82-426-0096-1

Klassifisering av publikasjonen
Norsk: Jaktbart vilt
English: Game species

Copyright (C) NINA
Norsk institutt for naturforskning
Oppdragsmeldingen kan siteres med kildeangivelse

Redaksjon:
Eli Fremstad, Synnøve Vanvik

Opplag: 100

Kontaktadresse:
NINA
Tungasletta 2
7004 Trondheim
Tlf.: (07) 58 05 00

Referat

Jordhøy, P. & Kálás, J.A. 1990. Andevingeinnsamling fra Rogaland, Vestfold, Østfold og Akershus jaktseasonen 1989. - NINA Oppdragsmelding 50: 1-9.

Innsamlingen resulterte i 702 vinger. Det ble i jaktseasonen 1989 samlet inn andevinger fra fylkene Rogaland, Østfold, Vestfold og Akershus. Det meste av vingene kommer fra Akershus og Østfold. Sammenlignet med jaktseasonen 1988 registrerer vi en nedgang av spesielt svartandvinger. Flere arter har hatt tilbakegang i antall innsendte vinger. Det synes som stokkand har hatt en litt bedre produksjonssesong enn i 1988, mens krikkanda, ut ifra tallmaterialet vårt, ligger noe dårligere an i 1989 enn foregående år.

Den kjønns- og aldersmessige sammensetning i materialet er beskrevet for de fleste arter.

Emneord: Ender - jakt - kjønns- og aldersbestemmelse.

Per Jordhøy og John Atle Kálás, Norsk institutt for naturforskning, Tungasletta 2, 7004 Trondheim.

Abstract

Jordhøy, P. & Kálás; J.A. 1990. Duck wing survey from the hunting season 1989 in Norway. - NINA Oppdragsmelding 50: 1-9.

The duck wing survey for the hunting season resulted in 702 wings. Wings were only collected from the southern part of Norway (Rogaland, Vestfold, Akershus and Østfold counties). Here we report species, sex and age composition of the bag. For Common Scoter we got a large decrease in number of wings received. Production of Mallards seems a little higher than for previous years.

Key words: Ducks - hunting - age and sex determination.

Per Jordhøy and John Atle Kálás, Norwegian Institute for Nature Research, Tungasletta 2, N-7004 Trondheim.

Innhold

	Side
Referat	3
Abstract	3
1 Innledning	5
2 Metoder og materiale	5
3 Resultater	6
Gressender	6
Stokkand	6
Krikkand	6
Brunnakke	6
Dykkender	8
Kvinand	8
Svartand	8
Andre dykkender/fiskeender	8
4 Sammendrag og diskusjon	8
5 Litteratur	9

1 Innledning

Andevingeinnsamlingen som ble oppstartet i 1985 fortsatte også i 1989, etter samme retningslinjer som foregående år (Jordhøy & Kålås 1989).

Oppslutningen fra andejegerne er god og vi håper at denne positive utviklingen fortsetter. Det kom i 1989 inn en god del mindre vinger enn i 1988. Disse er nå bestemt og resultatene er presentert i denne oppdragsmeldingen. Dette betyr et utstrakt supplement til den offentlige jaktstatistikk og gir oss blant annet informasjon om de enkelte arters jaktlige betydning, kjønns- og alderssammensetning, produksjon m.m.

Medvirkende årsaker til at dette prosjektet følges opp er at norsk forvaltning ønsker mer kunnskap om de jaktbare andefuglartene (artsfordeling av felte fugler, produksjonsdata m.m.), samt et internasjonalt ønske om informasjon angående trekkforhold samt kjønns- og aldersfordeling hos norske andefugler (IWRP's Hunter Harvest Research Group - Wing Survey). Vingeinnsamlingen i 1989 omfattet fylkene Rogaland, Vestfold, Østfold og Akershus. I disse 4 fylkene felles tilsammen ca. 40 % av landets samlede jaktuttak, og en har derfor funnet det mest rasjonelt å begrense innsamlingen til disse delene av landet.

Alle andefuglarter som det er innsamlet vinger fra er nærmere omtalt. Det framgår videre hvor mange vinger som er mottatt av hver art og en fylkesvis fordeling av disse. Produksjonen vurderes for noen arter på grunnlag av aldersfordelingen og sammenlignes med tidligere resultater.

Vi vil rette en stor takk til dere som har sendt inn vinger også i 1989. Omfanget av innsendte vinger vitner om interesse og engasjement for prosjektet og viser at alt ligger til rette for en fortsatt innsamling også de neste årene.

2 Metoder og materiale

Det er nå femte året det blir samlet inn andevinger for analyse av artssammensetning samt kjønns- og aldersfordeling her i landet. Viltforvalteren hos Fylkesmennene har i år som tidligere organisert innsamlingen lokalt i de involverte fylker.

Som i 1988 ble det samlet inn vinger fra fylkene Østfold, Akershus, Rogaland og Vestfold. Totalt kom det inn 702 vinger i 1989 og det er en nedgang på 551 i forhold til 1988. I alt 58 jegere har sendt oss vinger i 1989 mot totalt 73 jegere i 1988 og 50 jegere i hele perioden 1985-87 (Kålås & Jordhøy 1988).

Tabell 1 viser at det er en sterk økning i antall innsendte vinger i perioden 1985-88. Spesielt har Østfold og Akershus hatt en stor økning. Av alle innsendte vinger i 1988 kom godt over halvparten fra Østfold. I 1989 registrerer vi en nedgang i antall innsendte vinger, spesielt fra Østfold og Rogaland.

Tabell 1 Antall innsamlete andevinger i perioden 1985-89, fordelt på år og fylke. - Number of duck wings from the hunting seasons 1985-89.

Fylke County	Antall vinger Number of wings				
	1985	1986	1987	1988	1989
Rogaland	68	130	227	290	128
Østfold	69	10	215	669	304
Akershus	-	-	13	238	213
Vestfold	-	-	-	56	57
Totalt	137	140	455	1253	702

3 Resultater

Gressender

Stokkand. Stokkanda dominerer vingematerialet også i 1989. Den utgjør over halvparten av alle innsendte vinger (tabell 2) mot vel 38 % i 1988 og 45 % i perioden 1985-87 samlet. Antall unge individer/voksen hunn ligger noe høyere enn foregående år (2,3 % i 1989 mot 1,9 i 1988) og kan muligens forklares med en noe bedre produksjon (tabell 4). Årsaken til dette vet vi ikke. Vi ser at kjønns- og alderssammensetningen har relativt små avvik mellom perioden 1985-88 og sesongen 1989 (tabell 3). Tilsvarende danske undersøkelser (Clausager 1990) viser til sammenligning lavere produksjonstall for 1989 enn for 1988 (henholdsvis 5,9 og 7,4). Her må en imidlertid ta i betraktning at det oppdrettes betydelig med stokkender som settes ut for jakt i Danmark. Uten andelen av oppdrettede fugler ville nok disse tallene vært lavere.

Av det totale stokkandmaterialet stammer ca. 2/3 fra Østfold og Akershus tilsammen.

Krikkand. Det kom i 1989 inn i alt 95 krikkandvinger som utgjør vel 13 % av hele vingematerialet. Andelen for 1988 var vel 7 %. Akershus har bidratt med nærmere halvparten av krikkandvingene. Antall unge individer/voksen hunn ligger på 2,4 mot 4,4 i perioden 1985-88 (tabell 4). Materialet er foreløpig for lite til å si noe bestemt om produksjonen. Vi registrerer forøvrig mindre avvik i kjønns- og alderssammensetning for sesongen 1989 i forhold til perioden 1985-88 (tabell 3). Danske undersøkelser viser at sesongen 1989 har vært en reproduksjonsmessig middels sesong siden andevingeinnsamlingen startet for 8 år siden (6,6 ungfugler/voksen hunn).

Brunnakke. Vel 7 % av vingematerialet fra 1989 stammer fra brunnakke (32 vinger). Dette er en nedgang på 52 vinger i forhold til sesongen 1988. Nesten halvparten av brunnakkevingene kommer fra Rogaland, resten fra Vestfold, Østfold og Akershus. Resultater fra de danske undersøkelsene viser at produksjonen har vært middels gjennom sesongen 1989 (4,1 ungfugler/voksen hunn). Vårt vingemateriale av brunnakke støtter opp under opplysningene fra Danmark og Storbritannia som viser at de voksne fuglene trekker sørover tidligere enn ungfuglene (forholdet unge individer - voksen hunn 18:1 i sesongen 1989).

Tabell 2 Vinger fra 1989 fordelt på art, alder og kjønn. - Number of wings from the hunting season 1989.

Art	Species	Hanner - Males			Hunner - Females			tot.	%
		juv.	ad.	tot.	juv.	ad.	tot.		
Stokkand	Mallard	80	126	206	114	50	164	370	52,7
Krikkand	Teal	32	12	44	36	15	51	95	13,5
Brunnakke	Wigeon	11	2	13	18	1	19	32	4,6
Kvinand	Goldeneye	48	27	75	35	22	57	132	18,8
Toppand	Tufted Duck	5	1	6	4	1	5	11	1,6
Svartand	Common Scoter	10	3	13	19	2	21	34	4,8
Laksand	Goosander	2	4	6	3	-	3	9	1,3
Siland	Red-breasted Merganser	4	4	8	7	2	9	17	2,4
Andre	Others	1	1	2	-	-	-	2	0,3
Total	Total	193	180	373	236	93	329	702	100,0
i %	in %	27,5	25,6	53,1	33,6	13,2	46,9		

Tabell 3 Kjønn- og aldersfordeling (i %) av materialet for de best representerte artene i perioden 1985-88 sammenlignet med sesongen 1989. (A: voksne ind., J: unge ind.). - Composition of 5 species from the hunting seasons 1985-88 and 1989.

Art	Species	1985-88				1989			
		Hanner Males		Hunner Females		Hanner Males		Hunner Females	
		A	J	A	J	A	J	A	J
Stokkand	Mallard	21,9	25,0	20,8	32,3	34,1	21,6	13,5	30,8
Krikkand	Teal	13,3	37,0	16,0	33,7	12,6	33,7	15,8	37,9
Brunnakke	Wigeon	0,8	40,6	4,7	53,9	6,3	34,4	3,1	59,4
Kvinand	Goldeneye	18,5	27,4	26,4	27,7	20,5	36,4	16,7	26,5
Svartand	Common Scoter	2,2	56,4	2,5	40,5	8,8	29,4	5,9	55,9

Tabell 4. Produksjonstall for de best representerte artene i perioden 1985-88, sammenlignet med sesongen 1989. Tallene viser antall unge individer/voksen hunn, mens tall i parentes viser totalantall unge individer/voksne hunner i materialet. - Juvenile/adult female ratio in 6 duck species during the hunting seasons 1985-88 (total), and 1989.

Art	Species	1985-88		1989	
Stokkand	Mallard	2,8	(447/162)	2,3	(114/50)
Krikkand	Teal	4,4	(128/29)	2,4	(36/15)
Brunnakke	Wigeon		(121/6)		(18/1)
Kvinand	Goldeneye	2,1	(172/83)	1,6	(35/22)
Svartand	Common Scoter		(301/8)		(19/2)
Havelle	Long-tailed Duck	7,7	(54,7)		

Dykkender

Kvinand. Vinger fra kvinand utgjør nærmere 19 % av det totale vingematerialet fra 1989 (tabell 2). Mens det i sesongen 1988 kom inn 197 vinger, mottok vi i 1989 132 vinger.

Over 60 % av kvinandvingene kommer fra Østfold, mens resten fordeler seg på de andre fylkene som deltar i innsamlingen. Antall unge individer/voksen hunn ligger i 1989 på 1,6 mot 1,9 i 1988. (tabell 4). Tilsvarende tall fra de danske undersøkelsene 1989 er 1,5.

Svartand. Svartanda er best representert blant dykkendene i vingematerialet for 1988, da den utgjorde nesten 20 % av totalmaterialet (242 vinger). På grunn av ugunstige værforhold m.m. under jakt sesongen 1989 fikk vi inn kun 34 vinger (tabell 2). Alle vingene kommer fra Østfold og de aller fleste stammer fra unge individer (tabell 2 og 4). I Danmark, derimot, ble det i 1989, som tidligere, felt mest voksne hanner (Clausager 1990), hovedsakelig langs Jyllands østkyst.

Andre dykkender/fiskender. Av andre arter som forekommer i lite/ begrenset antall i vingematerialet, nevner vi siland (2,4 % av totalmaterialet), laksand (1,3 % av totalmaterialet) og toppand (1,6 % av totalmaterialet). Se forøvrig tabell 2.

4 Sammendrag og diskusjon

Vingeinnsamlingen 1989 resulterte i 702 innsendte vinger, en nedgang på 551 i forhold til foregående år (tabell 1 og 2). Over 2/3 var vinger fra gressender og resten fra dykkender. Artsmessig dominerer stökkanda vingematerialet med 52,7 % av alle innsendte vinger. Deretter kommer kvinand med 18,8 % og på tredje plass krikand med 13,5 %. Ungfugler utgjør i underkant av 2/3 av totalmaterialet.

Vi registrerer betydelige avvik i alders- og kjønns-sammensetning for noen arter (tabell 3).

Våre mål for produksjon (tabell 4) er usikre, ettersom vårt materiale for de fleste arter ennå er for lite for slike vurderinger. Videre er det flere andre faktorer som spiller inn her. Hos andefugl har vi ofte forskjell i trekkvaner mellom hanner og hunner og også mellom ungfugler og voksne. Dette vil i betydelig grad kunne påvirke de produksjonstall vi får frem (antall unge individer/voksen hunn), avhengig av tidspunkt for trekket ut av Norge og tidspunkt for felling. Målet på lengre sikt bør derfor være å kunne få så stort materiale at det er mulig å beregne produksjon for forskjellige deler av sesongen.

Resultatene fra 1989 vil imidlertid kunne være verdifulle for en nærmere belysning av såvel trekkvaner som produksjon, dersom tallene settes inn i en større sammenheng (Danmark, Sverige, Nederland, Storbritannia).

5 Litteratur

- Clausager, I. 1989. Vingeinnsamling fra jaktseasonen 1988/89 i Danmark. - Rapport fra Viltbiologisk station, Miljøministeriets Viltforvaltning, Rønde, Danmark. 39 s.
- Clausager, I. 1990. Vingeinnsamling fra jaktseasonen 1989/90 i Danmark. - Rapport fra Viltbiologisk station, Rønde, Danmark. 39 s.
- Kálás, J.A. & Jordhøy, P. 1988. Innsamling av andevinger fra Rogaland, Østfold og Akershus gjennom jaktseasonene 1985, 1986 og 1987. - Rapport fra Norsk institutt for naturforskning. Trondheim. 9 s.
- Jordhøy, P., & Kálás, J.A. 1989. Andevingeinnsamling fra Rogaland, Vestfold, Østfold og Akershus jaktseasonen 1988. - NINA Oppdragsmelding 13: 1-10.

050

nina
oppdrags-
melding

ISSN 0802-4103
ISBN 82-426-0096-1

Norsk institutt for
naturforskning
Tungasletta 2
7004 Trondheim
Tel. (07) 580500